ומה עבודה שהיא חמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה שנאמר °מעם מזבחי תקחנו למות" שבת שנדחת מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה, ומאי "או אינו" דקאמר ה"ק קבורת מת מצוה תדחה שבת כי היכי דלא מסיק אדעתיה הא"ס בפ' מי שמתו (ברכות דף כ· וסס) ורבי יוחנן דלא מהדר ליה דיו מקום דמהדר ליה שפיר טפי רציחה מוכיח דאפילו לרבי טרפון ליכא ק"ו ועוד גרלה לומר דהכא דיינין הכי ומה עבודה דקילא דחיא שבת רציחה וקבורת מת מצוה דחמירא לא כל שכן ובמה הם חמורים דעבודה נדחית מפניהם ובפ' כיצד הרגל (נ"ק דף כה· וסס) דאמרו רבנן לר"ט דיו ולא דיינין ומה שן ורגל דקילי חייבים ברשות הניזק גזק שלם קרן לא כ"ש משום דאי נעביד קל וחומר הכי איכא למפרך מובא דאיכא בשן ורגל ואיכא בקרן כגון יש הגאה להזיקן:

שנאמר מעם מזבחי · ואפי' אם אין שם כהן אחר ראוי לעבודה שהעבודה נדחית וא"ת ודלמא התם לא משום דרציחה דחיא עבודה אלא משום דגברא הוא דלא חזי כדאמרי' (ברכות דף נב:) כהן שהרג נפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דע"כ חזי דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי ולא ישא את כפיו חומרא בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי *שהרגו בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכדכתיב בהמוא קרא ובפרישכם כפיכם *): **תלמוד** לומר לא תבערו · וא"ת אמאי איצטריך בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו·) מזבחי המיוחד לי למילף דרציחה דוחה אפילו קרבן גבור מיפוק ליה מדאיצטריך לא תבערו מק"ו ש"מ דרציחה דוחה אפי' קרבן גבור דאמר שבת דאי קרבן יחיד מ"ש ליכא קל וחומר וי"ל דאי לאו דכתיב מזבחי לא הוה מוקמינן קרא מסברא בקרבן גבור (ו)דכלי לדרוש לא תבערו לאפוקי מק"ו אלא הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד ולא תבערו הוה דרשינן ע"כ לשם דרשא אחריתי *מ"ש הכתא דכתב לא תבערו הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד מק"ו דאנא אמר בפ' אחד דיני ממונות (שם דף לה:) הכתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת אין רציחה דוחה עבודה מק"ו ומה שבת שנדחית מפני עבודה אין רציחה דוחה אותה כו': **לפי** שיצא אשה מצורע לידון בדבר החדש בבהן יד ובהן רגל הימנית יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח? תלמוד

רציחה דוחה אותה · שאם היה רוצה לעבוד עבודה ב"ד שולחים ומביאין אותו למות אלא מ"מ היה עולה(ד)(נגו) שלמזבח ועבודה בידו: **שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות** · **ומאי או איני דקאמר** · הואיל ומקל וחומר אתיא הכי מאיר או איני אלא אפי' מיתת ב"ד לא דחיא: **קבורת מת מצוה דחיא עבודה** · מלאחותו" בפ"ק דמגילה (דף ג:) ואינו דוחה את השבת אף אני אומר אף על פי שדוחה עבודה לא תדחה שבת והאי דהדר אמר "או אינו לא אפילו בשבת" הכי הדר ואמר קבורת מת מצוה נופה תדחה שבת כו': **ולמאי דסליק אדעתיה למימר מעיקרא** · דהאי דאיצטריך ליה קרא מקום דאי לא כתביה ה"מ אמי עשה ודאי לא תעשה: **מאי או איני** · הכי מאי למימר או אינו לא אפילו דחי, במאי מיתי לן דלא תדחה: **אימור דאמרינן כו'** · היינו דהדר ואמר "או אינו לא אפי' במיתת ב"ד לא תדחי לאו דשבת שהרי יש בו כרת: **הדר אמר אמן עשה דחי וכו'** · היינו דהדר ואמר "או אינו לא אפילו בשבת": **אלא סלקא דעתך** · לעיל קאי דאוקימנא דהא דאיצטריך "לא תבערו" משום דאי לא כתב רחמנא הוה מייתינן בק"ו ולאו משום דאמי עשה ודחי ל"ת דכרת ועליה" למה לי אלא סד"א כו': **שהיה בכלל** · "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה וכרתו" כלל בכל העריות כרת: **ויצא מן הכלל ללמד** · שאם אין לה בנים תחייבם: **בכלל כל הקדשים** · **אין** · שבכר כלל כרת בכולן "כל אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל" וגו': **ולמה יצאו** · בפסוק זה שני: **יצאו קדשי בדק הבית** · שאם אכלן בטומאת הגוף פטור: **למה יצאו** · יבמה יבא עליה: **מי דמי שאם כלל באיסור וכו'** · איכא למיתני למה יצאו: **הכא פרט בהיתר וכלל באיסור** · ולאו להך דרשא דמי דהא בדבר החדש יצא לידון: **אלא** · להך דרשא דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש: **אי אתה יכול להחזירו** · ולהשוותו לכללו ולא להשוות כללו לו: **עד שיחזירו לך בכתוב** · הילכך בלאו "עליה" כמי לא אתי לן אלא אשר ערות לא יגלו: **ושחט את הכבש** · **באשם מצורע כתיב** · **כי אחטאת הוא אשם הוא** · כדין החטאת כך דין האשם זה: **שאין ת"ל אחטאת** · דהא אשם זה אם לשחיטה בצפון הלא כבר נאמר בו "ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת" ואם לאכילתו הרי הוא ככל האשמות בכלל "את תורת האשם" בא אחר אשמות: **לפי שיצא מצורע** · מכלל שאר אשמות: **לידון בדבר החדש** · שאינו בשאר אשמות בבהן יד, ובבהן רגל' והואיל ויצא מכללו יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח? מצורע לידון בדבר החדש · ושאר חטאות אין טעונות לא תשיב דבר תדש ואין קרוי דבר חדש אלא כשאתר כללו כי הכא דשאר אשמות טעונות כל הדם לגבי מזבח ואשם מצורע נותן ממנו לבהונות וכגון אשם זה שנאמרו כל העריות וזו הותרה שאתר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אין סותר את כללו וא"ת ונמ"ד בריש איזהו מקומן (זבחים דף מה:) דכללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונות מתן בהונות ולילפו נמי כולהו עריות מאשם חטאת וי"ל דלא גמר מיניה אלא דבר דלא חדש בו כגון שחיטה לפון לעכב אבל לענין חידוש לא גמר מיניה דפרש"י התם דאשם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו [ואין זה חידוש]: ת"ל

*) [וע"ע תוס' סנהדרין לה:]

ומה עבודה שהיא חמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה שנאמר °מעם מזבחי תקחנו למות" שבת שנדחת מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה, ומאי "או אינו" דקאמר ה"ק קבורת מת מצוה תדחה שבת מת מצוה דוחה אותה מלאחותו", שבת שנדחה מפני עבודה אינו דין שתהא קבורת מת מצוה דוחה אותה ת"ל °לא תבערו" ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא דאתי עשה ודחי ל"ת מאי "או אינו" דקאמר: ה"ק מה אני מקיים °מחלליה מות יומת" בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד אבל מיתת ב"ד דחי שבת דאתי עשה ודחי ל"ת הדר אמר אימר דאמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה-לא תעשה גרידא, ל"ת שיש בו כרת מי שמעת ליה דדחי הדר אמר אמן עשה (ה) דוחה את ל"ת °לאו לא תעשה חמור מניה וקאתי עשה ודחי ליה מה לי חומרא זומא ומה לי חומרא רבה ת"ל לא תבערו אלא [איצטריך] סד"א תיהוי האי אשת אח-דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד-לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא דתניא *"דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל וכו' ביצא °והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וטומאתו עליו והלא שלמים בכלל (ג) קדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהן ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח יצאו קדשי בדק הבית הכא נמי (ג) (הא) אשת אח בכלל כל העריות היתה ולמה יצתה להקיש אליה ולומר לך מה אשת אח שריא אף כל עריות נמי שריין אמר רמי התם 'כלל' = באיסור 'ופרט' = באיסור הכא 'כלל' = באיסור 'ופרט' = בהיתר, הא לא דמי אלא "לדבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש שאי אתה יכול להחזירן לכללן עד שיחזירנו לך הכתוב "בפירוש" דתניא *"דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו לך יהכתוב בפירוש" ביצא °ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת העולה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא לכהן" שאין ת"ל "כחטאת האשם" ומה ת"ל "כחטאת האשם": "לפי שיצא אשם מצורע" לידון בדבר החדש בבהן יד ובהן רגל הימנית יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח? תלמוד

הר"ר יעקב דלורלי"ש נימא דיו מה רציחה אינו דוחה עבודה אלא בשבת ואלו תעשה שבת נמי לא תדחה אלא בשבת ואלו תעשה דחיא כרבי טרפון (נ"ק כה·) היכא דמיפרך ק"ו לא אמרינן דיו והא דאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו·) ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מקל וחומר לא משום דסבר כר"ט אלא (ה) לא מסיק אדעתיה לחלק בין קום עשה לשב ואל תעשה כי היכי דלא מסיק אדעתיה הא"ס בפ' מי שמתו (ברכות דף כ· וסס) ורבי יוחנן דלא מהדר ליה דיו מקום דמהדר ליה שפיר טפי רציחה מוכיח דאפילו לרבי טרפון ליכא ק"ו ועוד גרלה לומר דהכא דיינין הכי ומה עבודה דקילא דחיא שבת רציחה וקבורת מת מצוה דחמירא לא כל שכן ובמה הם חמורים דעבודה נדחית מפניהם ובפ' כיצד הרגל (נ"ק דף כה· וסס) דאמרו רבנן לר"ט דיו ולא דיינין ומה שן ורגל דקילי חייבים ברשות הניזק גזק שלם קרן לא כ"ש משום דאי נעביד קל וחומר הכי איכא למפרך מובא דאיכא בשן ורגל ואיכא בקרן כגון יש הגאה להזיקן:

שנאמר מעם מזבחי · ואפי' אם אין שם כהן אחר ראוי לעבודה שהעבודה נדחית וא"ת ודלמא התם לא משום דרציחה דחיא עבודה אלא משום דגברא הוא דלא חזי כדאמרי' (ברכות דף נב:) כהן שהרג נפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דע"כ חזי דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי ולא ישא את כפיו חומרא בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי *שהרגו בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכדכתיב בהמוא קרא ובפרישכם כפיכם *): **תלמוד** לומר לא תבערו · וא"ת אמאי איצטריך בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו·) מזבחי המיוחד לי למילף דרציחה דוחה אפילו קרבן גבור מיפוק ליה מדאיצטריך לא תבערו מק"ו ש"מ דרציחה דוחה אפי' קרבן גבור דאמר שבת דאי קרבן יחיד מ"ש ליכא קל וחומר וי"ל דאי לאו דכתיב מזבחי לא הוה מוקמינן קרא מסברא בקרבן גבור (ו)דכלי לדרוש לא תבערו לאפוקי מק"ו אלא הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד ולא תבערו הוה דרשינן ע"כ לשם דרשא אחריתי *מ"ש הכתא דכתב לא תבערו הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד מק"ו דאנא אמר בפ' אחד דיני ממונות (שם דף לה:) הכתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת אין רציחה דוחה עבודה מק"ו ומה שבת שנדחית מפני עבודה אין רציחה דוחה אותה כו': **לפי** שיצא אשה מצורע לידון בדבר החדש · מה שחטאת מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונות לא תשיב דבר תדש ואין קרוי דבר חדש אלא כשאתר כללו כי הכא דשאר אשמות טעונות כל הדם לגבי מזבח ואשם מצורע נותן ממנו לבהונות וכגון אשם זה שנאמרו כל העריות וזו הותרה שאתר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אין סותר את כללו וא"ת ונמ"ד בריש איזהו מקומן (זבחים דף מה:) דכללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונות מתן בהונות ולילפו נמי כולהו עריות מאשם חטאת וי"ל דלא גמר מיניה אלא דבר דלא חדש בו כגון שחיטה לפון לעכב אבל לענין חידוש לא גמר מיניה דפרש"י התם דאשם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו [ואין זה חידוש]: ת"ל

*) [וע"ע תוס' סנהדרין לה:]

כו' א ב מוי' פ"ד מסל' מחוסרי כפרה הל' כ:

תוספות ישנים

מה לי מומרת הנה מה לי מומרת ועוד · מימה דהסנהדרין סטוכות מלמעלה דלעיל תמרינן דאי לאו קרא תמרינן מסברא לא דמי וכלא משמע מיפכא · ועו"ק דא"כ מה קאמר לעיל כיכא לאסמכינן דדמי דאיצטריך עליה למיסרה ומקיל ומרי*) אלא איצטריך ליתא מדאיצטריך עליה דאי לאו עליה ה"א דדמי דמה לי מומרת רבה מה לי מומרת אונס. וזה לא קשה כ"כ דהאי מצא דסמוכן אינו כי אם לאחר מכן אבל דוחה הוא דמ"מ משמע שהסברא מוכנת ומ"כ הדר קושין לדוחיתיה. וא"כ הם ממאי דעליה לאיסורא דלמא עליה להיתירא ומיהו מיהו בעלמא דדמי ל"ת שיש בו כרת דבכי ניחא מאחר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן עליה אף כאן עליה וקאמר רחמנא יכמה יבא עליה ומיהו מיהו בעלמא דמ"ל מומרת רבה מ"ל מומרת קולא הוא אמר [ת"ל] לא מבערו ומ"כ נאמר ע"כ עליה לאיסורא דאי עליה להיתירא אמאי איצטריך עליה מיפוק לי מלא מבערו דמשמע הא בעלמא דאי מלא דאי מדאיצטריך עליה ל"מ לאיסורא הוא. ואי"ת להיתירא ולא מבערו לא אתא לאמר הא לא לאו הכי דמי הכא אינו בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי שהרגו בידו ליתיה מעליה דדחי כתב רחמנא לא מבערו דלא דמי. וי"ל דאדי עליה להיתירא לא איצטריך לא מבערו דהא אין לנו לגמור מבערה שהיא מיתה כ"כ מאחות אמה ומאמה אם שאין בה רק איסור כרת · אבל אמתא כי כתב לא מבערו ודאי אמרינן עליה לאיסורא דאי עליה להיתירא לא איצטריך דהא ליתיה מלא מבערו דמשמע הא בעלמא דמי דוגלאי כל דבר שיש בו כרת מוכל למילף מכ"ש דמיתה ב"ד.

*) נ"ל הלא איצטריך למכתב עליה דאי לאו עליה כו'.

נ"ל א"כ

גמ' לאו ליתי תמוד מייתי עיין רמב"ן סרשה יתרו בפסוק זכור את יום השבת תוס' ד"ה לפי כו' דא"כ היה יוצא לידון בדבר החדש · עיין תשובת רשד"ם מ"ה סימן לג:

* עד כאן עיקר הדברים לאחר "דברים" צ"ל בתוקן [בדריסות נ:] הסוגיא מוקמא דהתם בקרא דאמר שאם בכלל ויצא וכו' נאמר"כ מוקמא הדגמא על אחרת. אמתי הסוגיא הגמ' תדחה פרטואה ויתקר הגאלה לאחר ברבים "צ"ל"

זבחים מט.

* מתוך הסוגיא ותתקיים דמ לומר לגמא דלעיל